

Makale Bilgisi/Article Info

Geliş/Received: 15.05.2022 Kabul/Accepted: 28.10.2022

Araştırma Makalesi/Research Article, s./pp. 41-59.

İSTİKLAL MARŞI'NIN MİLLÎ MÜCADELE'DEKİ YERİ ve MARŞ'IN YAZILDIĞI DÖNEMİN İSTİKBAL GAZETESİNDEKİ YANSIMALARI

Ömer Ali KESKİN¹

Öz

Millî Mücadele hem maddi hem manevi bakımdan önemli unsurlar barındıran bir istiklal mücadelesidir. Bu mücadele, Balkan Savaşları'ndan başlayarak, büyük imkansızlıklar içinde var olmaya çalışan ve on yıllardır süren sonu gelmez savaşlardan yorulmuş bir milletin son ve bir bakıma en önemli kalesini savunma mücadelesidir. Mücadele'de sosyal, ekonomik, lojistik ve buna benzer maddi unsurlar yanında, mücadele ruhu, cesaret ve dayanışma gibi manevi unsurlar da önemli bir etkiye sahip olmuştur. Bu bakımdan, manevi unsurlar açısından önemli bir yere sahip olan İstiklal Marşı mücadelenin başarısında öne çıkan ana manevi unsurlardan biri olmuştur. İstiklal Marşı'nın yazılma ihtiyacı, yazılma süreci ve kabulünün ayrı ayrı önemli yönleri vardır. Marş'ın yazılmasının gerek cephede savaşan orduya gerekse cephe gerisinde birçok bakımdan mücadeleye katkı veren millete sağladığı etki yadsınamaz öneme sahiptir. Bu bakımdan Marş'ın yazılmasından hemen sonra gazetelerde ve dergilerde yayınlanması ve böylece hem ordunun hem de milletin bu Marş'taki ana fikri ve uyandırdığı bağımsızlık duygularını özümsemesi sağlanmıştır. Millî Mücadele'nin bu döneminde var olan ağır şartların milletçe görülmesinde ve bu şartların etrafında gelişen millî birlik ruhunun mücadele coğrafyasının her yerinde güçlü bir şekilde oluşmasında basın önemli bir yeri olmuştur. Söz konusu şartların ve bu şartlar içinde oluşan millî birlik ruhunun Karadeniz bölgesinde de yankılanmasının sağlanması öncelikli olarak İstikbal gazetesi ile gerçekleşmiştir. Bu da Millî Mücadele'nin önemini, mücadele ruhunun güçlendirilmesini, İstiklal Marşı'nın Mücadele'nin başarısına etkisini ve böylece Millî Mücadele'yi destekleyen bir gazete olarak İstikbal gazetesinin mücadeledeki yerini göstermesi bakımından önemli olmuştur. Çalışma hazırlanırken, gazete arşivlerinden, dönemin resmî belgelerinden ve tetkik eserlerden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Millî Mücadele, İstiklal Marşı, İstikbal Gazetesi, Mehmet Akif Ersoy.

The Importance of the National Anthem in The National Struggle and Reflections in the Istikbal Newspaper of the Period Which Was Written

Abstract

The National Struggle is a struggle for independence, which includes important elements both materially and spiritually. This struggle is the struggle to defend the last and, in a way, the most important stronghold of a nation that has been trying to exist in great impossibilities since the Balkan Wars and is tired of the endless wars that have lasted for decades. In the Struggle, in addition to social, economic, logistics and similar material elements, moral elements such as the spirit of struggle, courage and solidarity also had an important effect. In this respect, the National Anthem, which has an important place in terms of spiritual elements, has been one of the main spiritual elements that come to the fore in the success of the struggle. The need for the Turkish National Anthem to be written, its writing process and its acceptance have separate important aspects. The impact of the writing of the National Anthem on both the army fighting at the front and the nation that contributed to the struggle

¹ Öğr. Görv. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, e-posta: omeralikeskin@kku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0463-4433.

in many ways behind the front has an undeniable importance. In this respect, it was ensured that the National Anthem was published in newspapers and magazines immediately after it was written, and thus both the army and the nation assimilated the main idea of this National Anthem and the feelings of independence it evoked. The press played an important role in the nation's perception of the harsh conditions that existed in this period of the National Struggle and the strong formation of the spirit of national unity that developed around these conditions. It was primarily with the *Istikbal* newspaper that the conditions in question and the spirit of national unity formed under these conditions were ensured to resonate in the Black Sea region as well. This was important in terms of showing the importance of the National Struggle, the strengthening of the fighting spirit, the effect of the National Anthem on the success of the Struggle, and thus the place of *Istikbal* in the struggle as a newspaper that supported the National Struggle. While preparing the study, newspaper archives, official documents of the period and research works were used.

Keywords: *National Struggle, National Anthem, Istikbal Newspaper, Mehmet Akif Ersoy.*

Structured Abstract

Introduction

The National Struggle is a war of independence, which emerged as a final move in Anatolia at the last stage of the collapse of the Ottoman Empire and was essentially formed by the organization of the state's officers and civil organizations who did not surrender. It started as a struggle of the troops, which were saved from disintegration, in order to save the state from being completely destroyed and to prevent the country's lands from falling into captivity. The struggle, which started in this way, took on a different identity over time and led to the formation of a new state. It emerged as a great resistance and defense struggle as a result of the support given to both military and civilian organizations by the people who were stuck in Anatolia as a necessity during the World War I and the developments in the last phase of the war.

The Anatolian geography was a shelter for the subjects of the Ottoman Empire in the last period. Despite the positive developments on different fronts, considering the entire war, the people migrated to Anatolia as if they flocked, as there was no military and political opportunity to ensure that the people lived in safety in the regions outside the Anatolian geography. Originally, this migration started during the Balkan Wars, but it took its most intense form during the First World War.

There were many fronts and many elements of the National Struggle in Anatolia. These fronts were both embodied in the fight of the army against the enemy and were shaped to form a spiritual line to increase the unity and fighting spirit of the people. The National Anthem, which is one of the most important elements forming this spiritual line, had a special importance. The National Anthem, which aims to keep the army and the people as one and always united, and was written in line with this purpose, had fulfilled a very important task at the beginning of the struggle. The press of the National Struggle also undertook a very important task to announce the anthem and to ensure that the struggle among the people could be carried out in the spirit indicated in the anthem.

*One of the newspapers that undertook this task in the National Struggle was *Istikbal* newspaper. *Istikbal* newspaper is a newspaper that started its publication life in Trabzon in 1918 and supports the National Struggle. The newspaper became the voice of the National Struggle in the Black Sea region with its important articles and the news it carried to its pages, and filled a huge gap in terms of raising the awareness of the people about the struggle and being aware of all phases of the struggle.*

Method

The method part of the research was handled with the sub-titles of the research model, study group, data collection tools and data analysis. A research method that requires ethical committee approval was not applied in the study. Thus, the study emerged as a study that did not require an ethics committee decision. Nevertheless, the study was carried on considering research and publication ethics.

Research Model

The research is a qualitative study. In the research, depending on the historical method, the contribution of an important newspaper such as Istiklal March, the importance of the March in the determined period, its effect and the contribution of an important newspaper such as Istikbal newspaper in providing this effect has been tried to be determined. The research model is basically limited to the study universe of the concepts of event, phenomenon, source and effect. The fact that Istikbal newspaper carried the National Anthem on its pages and at the same time tried to reveal the conditions of the National Struggle is the main point of view created in this research.

Working group

In the study, a working group was formed around the National Anthem, the National Struggle and Istikbal newspaper in terms of the sources of these main elements. In this context, the National Anthem and the environment in which it was written, the National Struggle and its components, and the Istikbal newspaper came to the fore as the main elements of the working group.

Data Collection Tools and Data Analysis

In qualitative research, the data is basically made by utilizing periodic sources, research works, as well as archive sources created on the relevant subject. In this study, the official sources of the period, newspaper archives and research works related to the subject were used, the data obtained from these sources were analyzed in accordance with the purpose of the study and applied to the whole of the study.

Findings, Conclusion, Discussion and Recommendations

The National Anthem was born out of an important need to instill courage and a spirit of unity in both the army and the nation during the success of the National Struggle, and as a factor that would contribute greatly to the achievement of the common goals of all National Strugglers. It is certain that the National Anthem, written by Mehmet Akif, meeting this need, was accepted very well. This made it possible for the anthem to be accepted in the Grand National Assembly.

Following the writing of the National Anthem, the most important need was to ensure that this anthem meets the nation as soon as possible. The most effective way to achieve this was to benefit from the press. In this context, this was achieved through newspapers that developed spontaneously and supported the National Struggle in all fields of the National Struggle geography. Istikbal newspaper, as one of these newspapers, made great contributions in the struggle it gave as an indomitable defender of the National Struggle in the Black Sea region, to be included in the pages of the National Anthem and to ensure the benefit of the nation from this anthem.

Giriş

Millî Mücadele, Osmanlı Devleti'nin yıkılması sürecinin son aşamasında, Anadolu'da son bir hamle olarak ortaya çıkan ve asıl itibariyle devletin teslim olmayan subayları ve sivil teşkilatlarının organizasyonu ile oluşan bir bağımsız kalma savaşıdır. Bu savaş, dağılmaktan kurtarılabilen birliklerin, devleti gerek tamamen yıkılmaktan kurtarmak gerekse ülke topraklarının esarete düşmesini engellemek amacıyla verdiği bir mücadele olarak başlamıştı. Bu şekilde başlayan mücadele zamanla farklı bir kimliğe bürünerek yeni bir devletin oluşmasını sağlamıştı. Bu anlamda Millî Mücadele, I. Dünya Savaşı boyunca ve savaşın son aşamasında yaşanan gelişmelerle bir zorunluluk olarak Anadolu'ya sıkışan halkın hem askeri hem de sivil teşkilatlanmalara verdiği destek neticesinde büyük bir direniş ve savunma mücadelesi olarak ortaya çıkmıştır.

Anadolu coğrafyası Osmanlı Devleti'nin tebaası için son süreçte bir sığınak özelliğindedir. Farklı cephelerde yaşanan olumlu gelişmelere rağmen savaşın tamamı düşünüldüğünde Anadolu coğrafyası dışında kalan bölgelerde halkın güven içinde yaşamasını sağlayacak herhangi bir askeri ve siyasi imkân gözükmeyeceğinden halk adeta akın edercesine Anadolu'ya göç etmişti. Asıl olarak bu göç Balkan Savaşları döneminde başlamış, fakat en yoğun halini I. Dünya Savaşı yıllarında almıştı. Millî Mücadele başlarında genel manzara bu şekilde olsa da bu son mücadele safhasında, halkın gidilebilecek yeni bir Anadolu ümidinin olmaması, bir bakıma mücadelenin daha kararlı yapılmasına, bu coğrafyanın cephelerden aşama aşama geri çekilen Osmanlı ordusu ve halkı için bir toparlanma ve yeniden mücadele sahası olmasına etki etmiştir.

Anadolu'da verilen Millî Mücadele'nin birçok cephesi ve birçok unsuru mevcuttu. Bu cepheler, gerek fiili olarak ordunun düşmana karşı mücadelesinde somutlaşmış gerekse halkın birliğini ve mücadele ruhunu arttırmak için manevi bir hat oluşturmak üzere şekillenmişti. Bu manevi hattı oluşturan en önemli unsurların başında yer alan İstiklal Marşı ise ayrı bir öneme sahipti. Orduyu ve halkı bir ve daima bütün halde tutmak amacı güden ve bu amaç doğrultusunda kaleme alınan Marş daha mücadelenin başlarında çok önemli bir görevi yerine getirmişti. Millî Mücadele basını da marşın duyurulması ve halk içinde mücadelenin Marş'ta belirtilen ruhla yapılabilmesini temin için oldukça önemli bir görevi üstlenmişti.

Millî Mücadele'de bu görevi üstlenen gazetelerden biri de İstikbal gazetesi olmuştur. İstikbal gazetesi, 1918 yılında Trabzon'da yayın hayatına başlayan ve Millî Mücadele'yi destekleyen bir gazetedir. Gazete, önemli yazılarla ve sayfalarına taşıdığı haberlerle Millî Mücadele'nin Karadeniz bölgesindeki sesi olmuş, halkın mücadeleye ilişkin bilinçlenmesi ve mücadelenin tüm safhalarından haberdar olması bakımından çok büyük bir eksikliği doldurmuştur.

Yöntem

Araştırmanın yöntem bölümü *araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri analizi* alt başlıklarıyla ele alınmıştır. Çalışmada etik kurul izni gerektiren bir araştırma yöntemi uygulanmamıştır. Böylece çalışma etik kurul kararının alınmasını gerektirmeyen bir çalışma olarak ortaya çıkmıştır. Yine de çalışma, araştırma ve yayın etiği göz önünde bulundurularak sürdürülmüştür.

Araştırma Modeli

Araştırma nitel bir çalışmadır. Araştırmada tarihsel yönetime bağlı olarak İstiklal Marşı, Marş'ın belirlenen dönemdeki önemi, etkisi ve bu etkiyi sağlamasında İstikbal gazetesi gibi önemli bir gazetenin katkısı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma modeli temel olarak olay, olgu, kaynak ve etki kavramlarının çalışma evreniyle sınırlı tutulmuştur. İstiklal Marşı'nın yazılma süreci, İstikbal gazetesinin İstiklal Marşı'nı sayfalarına taşıması ve aynı zamanda dönemin Millî Mücadele şartlarını ortaya koymaya çalışması bu araştırmada oluşturulan temel bakış noktasıdır.

Çalışma Grubu

Çalışmada, İstiklal Marşı, Millî Mücadele ve İstikbal gazetesi çevresinde, bu ana unsurların kaynakları bakımından bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu bağlamda İstiklal Marşı ve yazıldığı çevre, Millî Mücadele ve bileşenleri ile İstikbal gazetesi, çalışma grubunun ana unsurları olarak öne çıkmıştır.

Veri Toplama Araçları ve Veri Analizi

Nitel araştırmalarda temel olarak veriler dönemsellik kaynaklardan, tetkik eserlerden ve bunun yanı sıra ilgili konuda oluşturulmuş arşiv kaynaklarından yararlanılarak yapılır. Bu çalışmada dönemin resmi kaynakları, gazete arşivleri ve konuya ilişkin tetkik eserlerden yararlanılmış, bu kaynaklardan elde edilen veriler çalışmanın amacına uygun bir şekilde analiz edilerek çalışmanın bütününe uygulanmıştır.

Bulgular

İstiklal Marşı İhtiyacı ve Millî Birlik Ruhu

Millî Mücadele öncesinde, 19. yüzyılda, Osmanlı Devleti'nin modernleşme sürecindeki önemli dönüm noktalarından biri olan II. Mahmut döneminde gündeme gelen Millî Marş, birkaç farklı marş olarak zaman zaman söylenmiştir (Özlu, t.y.). Mahmudiye, Mecidiye, Hamidiye, Marş-ı Sultani besteleri II. Mahmut dönemi itibarıyla söylenen millî marşlar olarak gözükmektedir. İstiklal Marşı'ndan hemen önce ise, Millî Mücadele'nin başladığı sıralarda Mehmet Akif'in *Ordunun Duası* manzumesinin Ali Rıfat (Çağatay) tarafından yapılan bestesi ile marş biçiminde bütün askeri birliklerde söylendiği görülmektedir (Bilgin, 2007, s. 24; Okay, t.y. ; Özlu, t.y.). Fakat bunlar bir Millî Marş niteliğinde değildi. Gerek Kurtuluş Savaşı'nı Tük Milleti adına yürütmek üzere 23 Nisan 1920'de Ankara'da toplanan Büyük Millet Meclisi'nin açılışında, bando ile çalınıp okunacak bir millî marşın olmayışından doğan ihtiyaca binaen,

gerekse ordunun ve milletin birliğini ve manevi ruhunu yükseltmek amacıyla son mücadelenin ruhunu terennüm edecek bir marş isteği nedeniyle olsun, yazılması istenen millî marşın önemli bir ihtiyaç olduğu muhakkaktı (Ekiz, 1985, s. 83 ; Hilmi, 2009, s. 64).

Millî Mücadele'nin başlangıcını takiben Millet Meclisi'nin kurulduğu günlerde oluşumu gerçekleşen Heyet-i İrşadiye'lerin izlenimleri sonucunda Erkan-ı Harbiye Reis Vekili İsmet Bey'e bazı tespitler iletilmişti. Bu tespitlerden biri de mevcut şartlarda önemli bir ihtiyaç olarak belirtilen istiklal marşı gereksinimi olmuştur. Bu tespitin İsmet Bey'e bir öneri olarak aktarıldığı aşama konunun resmiyete döküldüğü ilk basamak olmuştur. Öneri, İcra Vekilleri Heyeti'ne, Garp Cephesi kurmay başkanı olan İsmet Bey (Paşa) tarafından taşınarak İstiklal Marşı'na ilişkin çalışmaları yürütmek konusu Maarif Vekaleti'ne havale edilmiştir (Çetin, 2014, s. 32; Okay, t.y.). Maarif Vekili Dr. Rıza Nur imzasıyla 18 Eylül 1920 tarihli bir tamimle valiliklere bildirilen konu bir yarışma olarak ilan edilmiş ve tamim 7 Teşrinisani 1920'de Hakimiyet-i Millîye gazetesinde de yayınlanmıştır (Arabacı, 2010, s. 125; Okay, t.y.).

Yarışma Hakimiyet-i Millîye'de '*şairlerimizin nazar-ı dikkatine*' başlığıyla şu şekilde ilan edilmiştir; "*Millîtimizin dâhili ve harici istiklâli uğrunda girişmiş olduğu mücadeleyi ifade ve terennüm için bir İstiklâl Marşı, Umur-u Maarif Vekâleti Celilesi'nce müsabakaya vaz edilmiştir. İşbu müsabaka, 23 Kanun-ı evvel sene 1336 tarihine kadar olup bir heyet-i edebiye tarafından gönderilen eserlerden intihap olunacak ve kabul edilen eserin güftesi için beş yüz lira mükâfat verilecektir. Ve yine la akal beş yüz lira tahsis edilecek olan beste için bilahare ayrıca bir müsabaka açılacaktır. Bütün müracaatlar Ankara'da Büyük Millet Meclisi Maarif Vekâletine yapılacaktır*" (Hilmi, 2009, s. 55; Özlü, t.y.).

Marşın, Anadolu mücadelesinin ruhunu ifade etmesi en öncelikli şarttı. Millî Eğitim Bakanı Dr. Rıza Nur döneminde açılan yarışma sırasında bakanlığa Hamdullah Suphi (Tanrıöver) getirilmişti (Ekiz, 1985, s. 83). Hamdullah Suphi, İstiklal Marşı'nın bir an önce belirlenebilmesi için büyük gayret göstermişti. Erkan-ı Harbiye'nin, düşmanla cephede karşı karşıya savaşan ordunun bir ihtiyacı olarak gördüğü, aynı zamanda da milletin topyekûn bu mücadele içinde hareket etmesini sağlayacağı düşünülen istiklal marşı yazılma ihtiyacı çok kısa sürede birçok eserin ortaya çıkmasını sağlamıştı. Yazılan birçok şiir, 'İstiklal Marşı' yazılmasını bir yarışma ile talep eden Meclis'e gönderilmişti. 23 Kanunuevvel 1920 olarak belirlenen son başvuru tarihi çerçevesinde 724 eser yarışmaya katılmışsa da bunlar tam olarak beklentiyi karşılayan eserler olarak görülmemiştir. (Arabacı, 2010, s. 125; Ekiz, 1985, s. 84; Hilmi, 2009, s. 55).

Dönemin önde gelen şairlerinden olan Mehmet Akif ise ödül bahsi nedeniyle yarışmaya iştirak etmemişti. Fakat bu marşı ancak onun yazabileceğine dair kanaatler de oldukça yüksekti (Ekiz, 1985, s. 84). Bu nedenle, yeni Maarif Vekili Hamdullah Suphi 5 Şubat 1921'de Mehmet Akif'e bir tezkere yazmış ve bu tezkerede ondan marş yazmasını istemişti. Hamdullah Suphi adeta Mehmet Akif'i ikna etmeye çalışmıştı. Zira, milletin hissiyatına tercüman olması adına maarif vekaletinin düzenlediği ve Hamdullah Suphi'ye göre ancak Mehmet Akif'in yazabileceği marş ile bir sonuç elde edilebileceği en önde gelen kanaatti

(Arabacı, 2010, s. 125; Ertan, 1990, s. 74). Bununla birlikte, Mehmet Akif'in asıl olarak mükafatı nakdiye verilecek olmasından dolayı bu davete katılmak istemediği de biliniyordu (Ekiz, 1985, s. 84; Hilmi, 2009, s. 56, 67). Hasan Basri Bey (Çantay) aracılığıyla gönderilen tezkerede Maarif Vekili Hamdullah Suphi şu cümlelerle Mehmet Akif'e hitap etmiştir;

“Pek aziz ve muhterem efendim.

İstiklal Marşı için açılan müsabakaya iştirak buyurmamalarındaki sebebin izalesi için pek çok tedbirler vardır. Zatı üstadanelerinin matlub şiiri vücuda getirmeleri maksadın husulü için son çare olarak kalmıştır. Asil endişenizin icab ettiği ne varsa hepsini yaparız. Memleketi bu müessir telkin ve tehyic vasıtasından mahrum bırakmamanızı reca ve bu vesile ile en derin hürmet ve mahabbetimi arz ve tekrar eylerim efendim”. 5 Şubat 1337, Umuru Maarif Vekili Hamdullah Subhi (Ertan, 1990, s. 74; Hilmi, 2009, s. 56, 67; Millî İstiklal Marşı, 2008, s. 538).

Bu tezkereyi takiben, Akif'in çekinceleri giderildikten sonra, marşın yazılması için bir kabul söz konusu olmuştur. Mehmet Akif tarafından yazılan Marş 17 Şubat 1921'de Bakanlık'a teslim edilmiştir (Ekiz, 1985, s. 84). Mehmet Akif'in kahraman orduya ithaf ederek yazdığı eser ilk olarak komisyon tasdiki ve Meclis üyelerine çoğaltılıp dağıtılmasının ardından, ertesini gün Hakimiyet-i Millîye gazetesi ve Sebilürreşad dergisinde, ilk sayfadan, 17 Şubat 1921'de yayınlanmıştır (Ekiz, 1985, s. 85). Akif'in eseri, bundan dört gün sonra, 21 Şubat 1921'de Kastamonu'da yayınlanan Açıksöz gazetesinde de yayınlanmıştır. Mehmet Akif'in eserinin 26 Şubat'ta Meclis'te gündeme alınmasını takiben 1 Mart'ta Mustafa Kemal'in başkanlık yaptığı oturumda, Hasan Basri Bey'in verdiği tavrı gereğince yeniden görüşülmüştür. Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey'in söz alarak şartlara uyan yedi şiiri gündeme getirdiği konuşması sonucunda bunlar arasında yer alan ve kendisinin de beğendiği Mehmet Akif'in şiirini okumasıyla büyük alkışlar eşliğinde şiir beğenilmiştir. Son olarak 12 Mart'ta Abdülhak Adnan (Adıvar) başkanlığındaki oturumda, *Maarif Vekaletinin İstiklal Marşı Hakkındaki Tezkeresi'*ne binaen, yine Hasan Basri Bey'in tavrına istinaden Mehmet Akif'in şiiri oylanarak büyük çoğunlukla kabul edilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi [TBMMZC] D.1, C. 9, İ. 2, 12.III.1921, ss. 84-90). Akif'in eseri Millî Marş olarak kabulünden sonra 17 Mart'ta Hakimiyet-i Millîye ve Sebilürreşad'da yayınlanmıştır. Açıksöz gazetesinde ise süslemeli bir çerçeve içinde sayfalara taşınmıştır. Ayrıca ilk yayınından on iki gün sonra Konya'da yayınlanan Öğüt gazetesinde de yer almıştır. Mehmet Akif'in yarışma ve ödül bahislerindeki çekinceleri çerçevesinde kabul etmediği 550 liralık mükafat Darülmesai'ye (fakir kadın ve çocuklara iş öğretmek ve böylece sefaletlerine son vermek amacıyla kurulan kurum) Mehmet Akif tarafından bağışlanmıştır (Hilmi, 2009, s. 61, 63-65, 74-75; Okay, t.y.). İstiklal Marşı ayrıca 21 Mart'ta Ceride-i Resmîye Gazetesinde de yayınlanmıştır (Hilmi, 2009, s. 75; Özlü, t.y.).

Gazi Mustafa Kemal Paşa, Marş'ı Meclis'te ayakta alkışlayarak dinlemiştir. En ön sırada Marş'ı dinleyen ve kabulünden sonra *“Bu marş, bizim inkılâbımızın ruhunu anlatır... İstiklâl Marşı'nda davamızı anlatması bakımından büyük manası olan mısralar vardır. En beğendiğim yeri şu mısralardır: ‘Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet, hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.’ Benim bu millettten asla unutmamasını istediğim mısralar işte bunlardır... Bu demektir ki*

efendiler Türk'ün hürriyetine dokunulamaz!" sözleriyle Marş'ın mahiyetini ve önemini bir kez de kendisi vurgulamıştır (Özlu, t.y.).

İstiklal Marşı, Anadolu'da başlayan bağımsızlık mücadelesinin simgesi olarak mücadelenin en çetin döneminde yazılmış bir bağımsızlık manifestosudur. Bu manifesto, Anadolu coğrafyasında ve bu coğrafyada verilen mücadeleyi destekleyen diğer bölgelerde yaşayan halkın ortak bir ruh etrafında toplanmasını sağlayacak nitelikte bir eser olarak ortaya çıkmıştı. Eser aynı zamanda ordunun da bu ruhu hissederek en kararlı şekilde mücadele etmesini mümkün kılmayı amaç edinmiş, birleştiricilik yönü en üst seviyede olan bir marş olmuştur. Mehmet Akif asıl olarak halkın ruhunda var olan fakat yazı olarak mısralara dökülmemiş bir marşı kendi ruhundan hissederek halkın düşüncesine tercüman olmuştur. Zira, Mehmet Akif mücadelenin başından itibaren Anadolu'yu gezmeye, halkı mücadeleye destek için bilgilendirmeye, camilerde vaazlar vererek hakikati anlamalarını sağlamaya çalışırken bir yandan da halkın düşüncelerini dikkatle izlemişti. Orada gördüğü kararlılık ve ruh hali İstiklal Marş'ını bu kadar emin ve etkili yazmasında büyük bir dayanak olmuştur.

Mehmet Akif'in İstiklal Anlayışı ve Bunun İstiklal Marşı'na Yansıması

Akif, Anadolu'da Millî Mücadele ateşinin yanmasını yakından takip etmiş ve 16 Mart'ta İstanbul'un işgalinin ardından Anadolu'ya geçerek Kuva-yı Millîye hareketinin içinde yer almıştır. Böylece Millî hareketin amaçları doğrultusunda görevler almaya ve yapmaya başlamıştır. Mehmet Akif, mücadelesinin ana kaynağı olan ve 'mücahit dergi' olarak da adlandırılan Sebilürreşad dergisini de beraberinde Anadolu'ya taşımıştır. Akif, Anadolu'ya geçerek birçok vilayet merkezinde halkı bilinçlendirmek ve böylece emperyalistlere karşı ülkeyi savunmak üzere milleti Millî ruh etrafında birleştirmeye çağıran birçok vaazlar vermiştir (Çetin, 2014, s. 31-32). Mehmet Akif'in düşünce dünyasını sayfalarına taşıyan Sebilürreşad dergisi de mücadelenin basın neferi olarak Ankara, Kastamonu ve Kayseri de mücadelenin akışına göre yayın yapmış ve mücadele sonrasında basım merkezini yeniden İstanbul'a taşımıştır.

Mehmet Akif, bizzat katıldığı Millî Mücadele sırasında çeşitli yerlerde yaptığı konuşmalarla halkın Millî Mücadele bilincini ve ruhunu arttırmaya çalışmıştır. Bu konuşmalarında Batı'nın İslam dünyasına karşı olan tavrını ortaya koymuş, bunun anlaşılmasını sağlamak istemiştir (Yetiş, 1992, s. 97). Böylece Mehmet Akif, Anadolu'da işgalle birlikte oluşan Kuva-yı Millîye'nin benimsenmesinin henüz tam olmadığı zamanlarda, isyanların yoğunlaştığı ve halkın nasıl bir tavır takınacağına netleşmediği dönemlerde, onları birliğe, beraberliğe, dayanışmaya davet etmiş, bunun sonucu olarak halkın Millî Mücadele etrafında kenetlenmesi hızla mümkün olmuştur (Yetiş, 1992, s. 98). Mehmet Akif'in yaptığı en önemli etki, asıl olarak mazinin *ihtişam salıncağında* bir bakıma uyuklayan ve bu esnada hızlı bir şekilde gelişen ve değişen dünyaya ayak uyduramayan milleti sarsarak kendine getirmek olmuştur (Yetiş, 1992, s. 105).

Millî Marş'ın yazarı olarak Mehmet Akif'in başkaldırı karakteri ve buna eşlik eden isyankâr ruh hali onun en bilinen özelliğidir. Gelişmelerin arkasında sürüklenmeden, olaylar

ve fikirler karşısında daima söyleyecek sözü ve kendine has düşünce ve kanaatleri olan yönüyle gerçek bir münevver olarak önemli bir düşünce adamı olmuştur (Kabaklı, 2003, s. 59). Böyle bir münevver tarafından yazılan, Millî Mücadele sürecinde verilen savaşın neferleri olan ordu için ithaf edilmiş İstiklal Marşı'nın, hem yazıldığı dönemin ölüm kalım mücadelesini hem de Türk milletinin sahip olduğu ebedi unsurları barındıran bir marş olarak önemli bir içeriği barındırdığı görülür. İstiklal Marşı, hem olumlu yaklaşımlar ortaya koyan yönü, hem de yapıcı yanları ile mücadelenin bir tarafını temsil ederken, diğer taraftan şikâyet ve isyan naralarını içeren mısraları ile mücadele bütününe hitap eden bir destan olarak ortaya çıkmıştır. (Kabaklı, 2003, s. 147).

İstiklal Marşı, bir başka ifadeyle, Tâceddin Dergâhı'nda yazılan bir destan, milletin gösterdiği kahramanlığın ve hür kalma mücadelesinin manifestosu, yol haritası, var oluş tapusudur (Yıldırım, 2014, s. 135-136). İstiklal Marşı *o günün bir daha yaşanmaz kelimeler anıtları* ifadesiyle de tarif edilmiştir. (Karakoç, 2012, s. 28). Bu kadar anlam yüklenen ve bunu hak eden İstiklal Marşı tüm Millî Mücadele coğrafyasında büyük kabul görmüş, böylece Marş Millî Mücadele'ye destek veren birçok dergi ve gazetede geniş yer bulmuştur.

İstikbal Gazetesinde İstiklal Marşı ve Yazıldığı Dönemin Yansımaları

İstikbal Gazetesi Millî Mücadeleyi destekleyen bir gazetedir. Trabzon'da yayın hayatına başlayan ve Millî Mücadele boyunca bölgesel ve ulusal nitelikte önemli yayınlar yapan gazete, mücadelenin destekçisi bir yayın organı olarak öne çıkmıştır (Keskin, 2022).

İstikbal gazetesi mücadelenin başından itibaren cephe haberlerini sayfalarına taşıyarak kamuoyunu bilgilendirmeyi önemli bir görev olarak üstlenmişti. Gazete, gerek 1920 yılı öncesindeki mütareke ve işgal dönemini gerekse 1920 yılını takip eden dönemde yoğunlaşmaya başlayan iç isyanların yanı sıra Yunan baskısı sonucu çok önemli bir döneme girdiği görülen mücadeleyi yakından takip etmiştir (Keskin, 2022). 1921 yılının başlarında hem Çerkez Ethem Olayı hem de Yunan ileri harekâtı Anadolu'nun batısını tam bir yangın yerine çevirmiş ve işgal altında kalan bölgelerin Müslüman ahalisinin bu yaşadığı zulümden kurtarılması en hayati konu haline gelmişti (Özsoy, 2007, s. 306-307). Aynı zamanda, Anadolu'nun diğer coğrafyalarında da yerel ve bölgesel işgaller, baskılar, mezalimler en üst seviyede devam ediyordu. Çerkez Ethem, Millî Mücadele'nin başlarında Yunanlılara karşı mücadele etmiş ve iç isyanların bastırılmasında büyük yararlılıklar göstermişti. Fakat zamanla durum tersine dönmüş ve bazı bireysel ihtirasların da etkisiyle isyancı duruma gelmişti. Bunun sonucu olarak da Batı Cephesi kuvvetleriyle çarpışmaya girmişti (Özsoy, 2007, s. 306).

Bu dönem Anadolu'da henüz yeni ve kendini tam olarak ispatlamamış olan Millî Mücadele birliklerinin gerek sayı gerekse ruh hali bakımından desteğe ihtiyacı olduğu bir dönemdi. İstikbal gazetesi daha 24 Nisan 1920'de *Meclisin küşadı* başlıklı yazısı ile yeni kurulan Meclis'i ve bunun önemini ortaya koyarak Anadolu'daki mücadelenin nirengi noktasını tarif etmeye çalışmıştı (Meclis'in Küşadı, 1920, s. 1). Yeni Meclis İstanbul hükümetine karşıydı fakat padişaha karşı bir olumsuz tutum içinde değildi (Shaw, 2006, s. 414). Gazete, 27 Nisan 1920'de sayfalarına taşıdığı *Meclis-i Millî fevkaladenin küşadı* başlıklı yazısıyla millet için ikinci bir

yönetim merkezi özelliği taşıyan yeni Meclis'i halkın gönlüne işlemeye çalışmıştı (Meclis-i Millî Fevkaladenin Küşadı, 1920, s. 1). Ankara'da açılan Meclis'in önemi büyüktü. Meclis aynı zamanda Anadolu'da verilen mücadelenin yürütücüsü durumundaydı. Bu yönüyle çok hassas bir dengeyi de koruyacak şekilde padişahın otoritesini değersizleştirmeden faaliyetlerini sürdürmekteydi. Meclis'in padişaha karşı duran bir anlayışı olmamasına rağmen İstanbul hükümetine yönelik dikkat çekici itirazı mevcuttu. Aynı yaklaşım İstanbul hükümetinde de vardı. Bu iki taraflı hükümet etme ve karşılıklı red siyasetine dayalı tutum mevcut durumu daha da zor bir hale getirmişti. Stanford J. Shaw'a göre;

"İstanbul hükümeti hala iş başında bulunup da tüm ülkenin kendi yetki alanına girdiğini ileri sürerken sahne bir iç savaş için hazırlanmış durumdaydı. Durum I. Bayezit'in Timur tarafından Ankara Savaşı'nda yenilmesinden sonra on beşinci yüzyıl başlarında Anadolu'yu andırıyordu. Her iki durumda da Türkler üzerinde egemenlik Anadolu'da ve Avrupa'da hüküm süren hükümetlerce paylaşılmıyor, imparatorluk dış güçlerin işgal tehdidi altında bulunuyor, ülke yerel isyanlar ve çapulcu çeteleriyle karışmış bulunuyordu." (Shaw, 2006, s. 417).

Millî Mücadele'de İtilaf Devletleri ve Yunanlıların yanı sıra İstanbul hükümeti ve onun etkisinde oluşan iç ayaklanmalarla da mücadele edilmişti. 1919 sonbaharından 1920 yılı sonbaharına kadar yaşanan bu ayaklanmalar Kuva-yı Millîye birlikleri vasıtasıyla bastırılmıştı. Birçoğu iç savaş görünümüne haiz ayaklanmalara karşı verilen mücadelenin Ankara hükümeti tarafından kazanılması sonucu TBMM devamlılık sağlayabilmişti. Ayaklanmaların bastırılması oldukça zor ve uzun süreli bir mücadeleyle mümkün olabilmişti. Zira, Millî Mücadele'ye karşı başlatılan ayaklanmalar bazı ilave teşebbüslerle desteklenmiş, Anadolu halkının hassas değerleri üzerinden hareket edilmek istenmişti. İstanbul hükümetince yayınlatılan bir *fetva* ile halk Millî Mücadele kadrolarına karşı çıkmaya çağırılmıştı. Millî Mücadele kadroları bu fetvaya karşı fetva yayınlatarak etkisini azaltmaya çalışmıştı. (Goloğlu, 2010, s. 151). Halkın fetvalar konusunda oluşmuş bir kanaati vardı. İstanbul'da padişahın baskı altında olduğu kanaati yaygındı ve bunun Ankara hükümeti tarafından yayınlatılan fetvaya yansıdığı görülüyordu. Hatta bunu, İstanbul'dan Ankara'ya geçen Fevzi Paşa (Çakmak) daha ilk gün Meclis'te yaptığı konuşmada da belirtmişti. Fevzi Paşa, Anadolu'ya geçmeden önce Padişah'la görüşmüş, bu görüşmeden edindiği bilgi ve izlenimle onun baskı altında olduğu izlenimi edinmişti. İstikbal gazetesi de *İki fetva* başlığıyla her iki fetva hakkında halkı aydınlatmaya çalışmıştı (İki Fetva, 1920, s. 1).

Anadolu'da çıkan ayaklanmaların yanı sıra asıl mücadele işgalci güçlere karşı verilmekteydi. Bu güçlere karşı milis güçlerin başlangıçtaki vur-çekil tarzı mücadelesi zamanla yetersiz kalmaya başlamıştı. Bu, düzenli ordunun hızla oluşturulmasına ve Kuva-yı Millîye güçlerinin de bu ordu düzeni içine alınmasına vesile olmuştu. Türk ordusu, düzenli ordu haline dönüştürülmesini takiben savunmasını sistemli bir hale getirmişti. Bu sürecin ilk savunma savaşı 6-10 Ocak 1920'de İnönü'de verilmiş ve Yunanlılara karşı başarılı bir mücadele ortaya konulmuştu. Bu sistemli savunma Yunanlıları önce durdurmuş ardından da eski mevzilerine çekilmeye zorlamıştı. Yunan ordusu tarafından 20 Mart 1920'de ikinci bir saldırı başlatılmış, bu güçlü ve üstün saldırıya rağmen Türk ordusunun savunmasını

aşamamıştı. 31 Mart'a kadar süren saldırılardan sonuç alınamayınca Yunan ordusu Afyon-Bozüyük çizgisine çekilmişti. Bu gelişmeler Yunanlıların daha büyük bir saldırı için hazırlık yapmasına ve takip eden aylarda yeniden ve daha şiddetli saldırılar başlatmalarına neden olmuştu. Yunanlılar, İngiltere'nin desteğiyle Anadolu'da verilen Millî Mücadele'nin mukavemetini kırmak ve tüm Anadolu'yu işgal etmek için harekete geçmişti. Özellikle bu mücadelenin merkezi olan Ankara'yı en kısa sürede ele geçirmek konusunda oldukça kararlı bir şekilde taarruz hazırlığı yapmışlardı. Karadeniz'deki abluka ile Millî Mücadele'nin lojistik hatlarını etkisizleştirme için planlamalar yapılırken bir yandan da fiili taarruz başlatılmıştı. Kütahya-Eskişehir hattında yapılan bu taarruz sonucu Türk ordusu Sakarya Nehri ile Yunan ordusu arasında sıkışmış, önemli bir askeri yenilgi almış ve çok stratejik bir pozisyon kaybına uğramıştı.

İstikbal gazetesi, İstiklal Marşı'nın yazılışından önceki ve sonraki dönemlerde Millî Mücadele'nin cephe ve cephe gerisini yakından takip etmiş ve bu süreçte yaşanan tüm gelişmeleri sayfalarına taşımıştı. Gazetenin başyazarı olan Faik Ahmet (Barutçu) *Millî İttifak* başlıklı yazısında bu dönemde en önemli ve hassas konu olan Millî Mücadele'nin birliğine özellikle temas etmişti (Barutçu, 13 Haziran 1920). Benzer bir yazı 2 Haziran 1920'de İstikbal gazetesinde yer almıştı. *İstiklal için mücadele* yazısı millî direniş saflarında yer almak gereği konusunu işlerken halkın bu konuya yaklaşımını dile getirmişti (İstiklal İçin Mücadele, 1920, s. 1).

Gazete bu tür haber ve köşe yazıların yanı sıra önemli kişilerin beyanatlarına ve mücadeleye yaklaşım biçimlerine de yer vermiştir. Gazete, Fevzi Paşa'nın (Çakmak) Meclis'te yaptığı konuşmaya yer vermiş, buna ilişkin *Fevzi Paşa'nın beyanati* başlıklı yazısında Fevzi Paşa'nın Ankara'ya gelmesinden, İstanbul'da yaşanan gelişmelerden ve işgalin ağır şartlarından bahsetmesini aktarmış, durumun önemini ve içinde bulunulan zor şartları vurgulamaya çalışmıştı (Fevzi Paşa'nın Beyanati, 1920, s. 1).

Meclis'in ve İcra Heyeti'nin beyanatlarına da yer veren gazete Batı Cephesi'nde ilerleyen Yunan güçlerine rağmen milleti bu saldırıya karşı durmaya davet eden İcra Heyeti'nin beyannamesini öne çıkarmış, bu konuda takınılması gereken tutum, verilmesi gereken mücadele konusunda halkı aydınlatmaya çalışmıştır. *Büyük Millet Meclisi İcra Heyeti'nin beyannamesi* başlıklı yazıda İstikbal gazetesi genel durumu özetle analiz etmiştir. Beyannamede "*Canabı Hak Yunan binayı hayalinin mahvını bize nasip edecektir*" ifadesi halkın Yunan saldırıları ve ilerleyişine karşı mukavemetini arttırmayı amaç edinmiş, onları bu mücadeleye davet etmiştir (Büyük Millet Meclisi İcra Heyeti'nin Beyannamesi, 1920, s. 1).

İstikbal gazetesinin başyazarı Faik Ahmet *Müdafaa yolları* adlı yazısında Yunan illeri harekâtını, buna karşı yapılması gerekenleri aktarmaya çalışmıştı. Yine bu yazıda Ferit Paşa hükümetinin uyguladığı politikaları ve İngiliz yanlısı tutumunu eleştirmişti. (Barutçu, 11 Temmuz 1920, s. 1). Bu sıralarda Yunanlılar bakımından Ankara'nın yolu açılmış gözüküyordu. Millet olarak yapılacak fedakarlıkla millî direnişi daha güçlü bir hale getirmek için bu ilerleyişi durdurmak elzem gözüküyordu. Zira Ankara'yı Millî Mücadele'nin merkezi

yapmış olan direniş güçleri için Ankara'nın risk altına girmiş olması nedeniyle yeni çözümler bulmak zorunlu olmuştu. İşte bu şartlar içinde Faik Ahmet, *Fedakârlık anları* başlıklı makalesinde Anadolu'nun içinde bulunduğu zor şartları ve yapılması gereken fedakarlıkları açıklamaya çalışmıştı. Makalesinde buna ilişkin şu görüşleri ortaya koymuştu;

“Milletlerin hayatlarında bazen öyle zamanlar ve öyle dakikalar olur ki umumun müşterek ve azami fedakarlıklarına katii ihtiyaç arz eder. Bu ihtiyaç ekseriyetle memleket işlerinde Millî, vatani meselelerle hissolunur ve bazen hayat ve istiklal kaygısından tevellüd eder. Efrad-ı millet bir tehlike-i müşterek karşısında müşterek çareler ararlar ve tehlikenin izalesi için icab ettiği derecede fedakarlığın müşterek hududunu tevsi ederler. Zengin mazilere malik olan milletlerin tarihlerinde böyle fedakârlık menakıbına çok tesadüf olunur. Velhasıl bir milletin fedakârlık dakikalarında göstereceği uluv misal, hem ecdadın üzerlerindeki hakkını ödemek ve onların, ahfaddan beklediği şeyleri yerine getirmekte hem de müstakbel batınlara karşı ifasını borçlu olduğu hidemat ve vezaipte şayan-ı takdir bir numune teşkil eder. Vatani fedakarlıklarda hiçbir ferd, şahsi iradesine müstakilen sahip ve keyfine göre harekete kadir addedilemez. Çünkü; memlekette yalnız mensup bulunduğu batının değil, ecdad ve ahfadının da hakkı vardır. ...Biz bugün aynı hal ve meokide bulunuyoruz. Ecdad ve ahfada karşı mesul bir vaziyetteyiz” (Barutçu, 14 Temmuz 1920, s. 1).

İstiklal Marşı'nın İstikbal gazetesinde yayınlandığı 18 Mart 1921'de gazetenin diğer konu başlıkları, bu dönemin ne kadar zor bir dönem olduğunu, Millî Mücadele'nin birçok cephede ve birçok düşmana karşı verildiğini göstermesi bakımından önemli içerikler barındırmaktadır. Fransızlarla yapılan görüşmelere dair Faik Ahmet'in köşe yazısı *Klikya İtilafı Güney Cephesi'ne ilişkin gelişmeleri*, İngiliz ve Fransızların kendi aralarındaki siyasi yarış ve ayrıca Klikya'nın Türk yönetimine bırakılması konusundaki görüşlerle Fransızlarla yaşanan mücadele ve siyasi görüşmeleri bildirirken bu durumda ortaya çıkacak yeni durumu ele almıştır (Klikya İtilafı, 1921, s. 1). Yine gazetede bir başka başlıkta Fransa'nın Türklerle anlaşma konusunda dilediği surette serbest bırakıldığı haberi yer almıştır (Fransa Serbesttir 1921, s.1). Gazete, *Ermenilerin mezalimi* başlıklı yazıda Bolşeviklerin Tiflis'e gelmelerinden fırsat bulan Ermenilerin Müslüman ahaliye karşı mezalimini konu edinen bir yazıyı sayfalarına taşımıştır. Bu yazıda Kafkas bölgesi ve Doğu Cephesi'nde yaşanan gelişmeler detaylandırılmaya, durumun vahameti ortaya konulmaya çalışılmıştır (Ermenilerin Mezalimi, 1921, s. 1). Bunun yanı sıra *Yunan vahşetleri* başlıklı 18 Mart tarihli haberde Yunanlıların son günlerde yaptıkları mezalimler gündeme getirilmiş, durumun geldiği vahim boyut gazete sayfalarından halka duyurulmuş, yetkililerin dikkatine sunulmuştur (Yunan Vahşetleri, 1921, s.1). Bunun yanı sıra, 30 Mart 1921 tarihli gazete sayısında yer alan *tebliğ-i resmi* bütün cephelerde şiddetli muharebelerin devam etmekte olduğu haberiyle, diğer sayılarda da yer alan tebliğlere benzer şekilde haberleştirilmiştir (Tebliğ-i Resmi, 1921, s. 1). Yine aynı sayıda Yunanlıların taarruzları üzerine başlayan *Garp Cephesi harekâtı hakkında* teferruatlı bilgi aktarılmıştır. Bunu takiben yayınlanan *ikinci resmi tebliğ* ile gelinen yeni durum ve muharebenin devam ettiğini belirten tebliğe gazete sayfalarında yer verilmiştir (Garp Cephesi Harekâtı Hakkında, 1921, s. 1; İkinci Resmi Tebliğ, 1921, s. 1).

12 Mart 1921'de Meclis tarafından kabul edilen İstiklal Marşı'na, İstikbal gazetesinde dikkat çekici bir şekilde yer verilmişti. Kuruluş amacı¹ millî vazifeleri hatırlatmak ve millî birlik kurmak olan gazete, kurulduğu günden başlayarak işgalin karşısında yer almış ve yerel cemiyetlerle birlikte hareket ederek direniş cephesinin oluşmasına katkı vermiştir. Gazetenin kuruluşu öncesinde yapılan toplantıda² millî mücadeleye özellikle vurgu yapılmıştır. İstikbal gazetesinin, *Akif'in Marşı Kabul Edildi* ve *İstiklal Marşı* başlıklarıyla marşa gazetede yer vererek kamuoyunda konunun etkin bir şekilde görülmesini amaçlamıştır. Gazete diğer Millî Mücadele yanlısı gazeteler gibi İstiklal Marşı'nın on kıtasına sayfalarında değişik tarihlerde yer vermiş, böylece konunun önemini ortaya koymaya çalışmıştır (İstiklal Marşı, 1921, s.1 [EK 1]; Akif'in Marşı Kabul Edildi, 1921, s. 2 [EK 2]).

İstikbal gazetesi, Mehmet Akif'in büyük bir şair olması münasebetiyle onun sadece İstiklal Marşı şiirine yer vermemiş aynı zamanda diğer bazı şiirlerini de sayfalarına taşımıştı. Türk ordusunun Sakarya'nın doğusuna çekildiği günlerden biri olan 30 Mart 1921'de Akif'in Amin şiiri gazetede yer almış, direnişin ruh halini ve önemini yansıtan bir eser olarak, millî birliğin ve manevi gücün arttırılması için kamuoyuyla paylaşılmıştır (Amin, 1921, s. 1 [EK 3]).

İstikbal gazetesi Mehmet Akif'in yazdığı İstiklal Marşı'nı ve diğer şiirlerindeki anlamlı mısralarını sayfalarına taşıdığı günlerde Anadolu'da büyük bir seferberlik vardı. Bu seferberlikte istenilen nihai hedef istiklal idi. Tam o günlerde Yunanlılar da nihai hedef olarak Ankara'yı ele geçirmek üzere harekete geçmişti. Bu saldırgan tutum ve bu tutumun bir sonucu olarak devam eden işgale rağmen Anadolu'da halkın ümidi sarsılmaz bir biçimde gazetelerin sayfalarında aktarılmaktaydı. Milletın İstiklal Marşı'nın, Karadeniz'de İstikbal gazetesinde olduğu gibi yurdun her yerinde Millî Mücadele'yi destekleyen gazetelerde seslendirilmesi bu sarsılmaz inancın nişanesi olmuştu. Faik Ahmet *Aldanıyorlar* yazısında Türk'ün müdafaa cesaretini gösteremeyeceğini düşünenlerin sonunda şaşıracakları bir müdafaa ile karşılaşacaklarını, bunun da beklenmedik bir biçimde onları hayal kırıklığına uğratacağını yazmıştı (Barutçu, 1921, s. 1).

Zira, hızlı bir şekilde hareket edilerek fedakâr Anadolu halkına müracaat edilmişti. 7 Ağustos 1921'de açıklanan *Tekalif-i Millîye Emirleri* ile halkın desteği istemiş, bu talep, tüm

¹ Gazetenin kurucusu Faik Ahmet (Barutçu) bunu; "...Trabzon'da halkın seda-yı vatanperverânesini duyuracak, efkâr-ı umumiyyeye vahdet-i millîye tesisi lüzumunu telkin edecek, halkı birbirine düşürmeye mâ'tûf hâinane emellere karşı koymağa çalışacak bir teşkilâta şedit ihtiyaç kendisini hissettiriyordu. Bu hissiyat sâikasıyla bazı rüfekâ hususi birkaç içtimâ akteyledik. Bu birkaç içtimâda yaptığımız müdavele-i fikriyede vardığımız netice evvelemerde elde bir gazetenin mevcut olmasına karar vermek oldu. Bu hususda bir hayli teati-i efkarda bulunduktan sonra İstikbal'i neşretmemiz takarrür oldu. ...İstikbal'i 1334 senesi Kanun-i Evvel'in 11. gününü intişara vazeyledik. ...Bu ilk nüshada, memleketin maruz bulunduğu vaziyeti tahlil ile umuma teveccüh eden millî vazifelere işaret ediyorduk. Ve gazetenin mesleğini de daima bu umumi ve millî meseleleri hatırlatmaktan ve memlekete vahdeti millîye tesisine sarf-ı gayret eylemekten ibaret olmak üzere gösteriyorduk" sözleriyle dile getirmiştir (Keskin, 2022, s.84).

² Gazetenin kuruluşu sürecindeki toplantılarda yer alan ve gazetenin çıkarılmasına karar verenlerden olan Mustafa Reşit (Tarakçıoğlu) "Trabzon'da İlk Siyasi Kımıldama" başlığıyla aktardığı anısında İstikbal gazetesinin kuruluşu öncesi yapılan toplantılardan bahsederek, Trabzon ve Millî Mücadele için İstikbal'in önemini net bir şekilde ortaya koymuştur. Tarakçıoğlu gazetenin en önemli amacını, kamuoyunun Millî Mücadele'ye hazırlanması olarak belirtmiştir (Keskin, 2022, s. 85).

imkansızlıklara rağmen büyük bir fedakarlıkla yerine getirilmeye çalışılmıştı. Bu da ordunun ayağa kalkmasını sağlayacak önemli bir seferberlik olmuştu. Özellikle gazeteler bu büyük imtihandan önce ümitli bir şekilde halka seslenmiş, *İstikbal* gazetesi de *Anadolu varını yoğunu fedaya amade* başlıklı yazısıyla yapılan fedakarlığı ve bu fedakarlığın büyük bir millet kimliği içinde nasıl karşılık bulduğunu aktarmaya çalışmıştır (Anadolu Varını Yoğunu Fedaya Amade, 1921, s. 1).

Sonuç

Millî Mücadele birçok temel unsuru içinde barındıran ve böylece tüm unsurların ortak hedef doğrultusunda birlikte hareket ettiği bir mücadele olarak öne çıkmıştır. Bu mücadelenin maddi unsurlarının yanı sıra manevi unsurları da mücadelenin başarısına büyük ölçüde katkı sağlamıştır. Manevi unsurlar içinde önde gelen en etkileyici konulardan biri de *İstiklal Marşı* olmuştur.

İstiklal Marşı, Millî Mücadele'nin başarıya ulaşması sürecinde gerek orduya gerekse millete cesaret ve birlik ruhu aşlamak ve böylece toplu olarak tüm Millî Mücadelecilerin ortak hedeflerini gerçekleştirebilmelerine katkı sağlayacak bir unsur olarak önemli bir ihtiyaçtan doğmuştur. Bu ihtiyacın karşılanmasında Mehmet Akif tarafından yazılan *İstiklal Marşı*'nın çok büyük bir hüsnü kabul gördüğü muhakkaktır. Bu da marşın Büyük Millet Meclisi'nde kabulünü mümkün kılmıştır.

İstiklal Marşı'nın yazılmasını takiben en önemli ihtiyaç bu marşın bir an önce milletin buluşmasının sağlanması olmuştur. Bunu sağlamanın en etkili yolu basından yararlanmak olarak görülmüştür. Bu bağlamda Millî Mücadele coğrafyasının tüm sahalarında bu kendiliğinden gelişmiş ve Millî Mücadele'yi destekleyen gazeteler aracılığıyla bu ihtiyaç karşılanabilmiştir. *İstikbal* gazetesi de bu gazetelerden biri olarak Karadeniz bölgesinde Millî Mücadele'nin başlamasında, yayılmasında, savunulmasında ve sürdürülmesinde önemli etki gösteren bir gazete olarak *İstiklal Marşı*'nın sayfalarında yer almasını sağlamış ve milletin bu Marş'tan umulan faydayı alması konusunda çok büyük katkılar vermiştir.

Kaynakça

- Akif'in Marşı Kabul Edildi. (1921, 24 Mart). *İstikbal*, s. 2.
- Amin. (1921, 30 Mart). *İstikbal*, s. 1.
- Anadolu Varını Yoğunu Fedaya Amade. (1921, 2 Eylül). *İstikbal*, s. 1.
- Arabacı, C. (2010). *Cumhuriyet Başlarında Millî Marşı Arayışı*. D. M. Doğan (Yayl.), Vefatının 73. Yılında Mehmet Akif Ersoy Bilgi Şöleni 4: Mehmet Akif; Edebiyat ve Düşünce (s. 125-146) içinde, Ankara: TYB Vakfı Mehmet Akif Ersoy Araştırmaları Merkezi Yayınları, Ankara.
- Barutçu, F. A. (1920, 13 Haziran). Millî İttifak. *İstikbal*, s.1.
- Barutçu, F. A. (1920, 11 Temmuz). Müdafaa Yolları. *İstikbal*, s. 1.
- Barutçu, F. A. (1920, 14 Temmuz). Fedakârlık Anları. *İstikbal*, s. 1.
- Barutçu, F. A. (1921, 18 Mart). Klikya İtilafı. *İstikbal*, s. 1.
- Barutçu, F. A. (1921, 31 Mart). Aldanıyorlar. *İstikbal*, s. 1.
- Bilgin, A. A. (2007). İstiklal Marşı ve Üzerine Yapılan Çalışmalar. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 37 (37), 23-34.
- Büyük Millet Meclisi İcra Heyeti'nin Beyannamesi. (1920, 7 Temmuz). *İstikbal*, s. 1.
- Çetin, N. (2014). İstiklal Marşı'mızı Anlamak. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi* 21 (2), 25-92.
- Ekiz, O. N. (1985). *Mehmet Akif Ersoy*, İstanbul: Toker Yayınları.
- Ermenilerin Mezalimi. (1921, 18 Mart). *İstikbal*, s. 1.
- Ertan, V. (1990). *Mehmet Akif, Hayatı, Eserleri, Tesirleri*. İstanbul: Kültür Basın Yayın Birliği.
- Fevzi Paşa'nın Beyanatu (1920, 30 Mayıs). *İstikbal*, s. 1.
- Fransa Serbesttir (1921, 18 Mart). *İstikbal*, s.1.
- Garp Cephesi Harekâtı Hakkında. (1921, 30 Mart). *İstikbal*, s.1
- Goloğlu, M. (2010). *Millî Mücadele Tarihi III; Üçüncü Meşrutiyet (1920), Birinci Büyük Millet Meclisi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hilmi, T. (2009). *Mehmet Akif Ersoy*, İstanbul: Anonim Yayıncılık.
- İki fetva. (1920, 20 Nisan). *İstikbal*, s.1.
- İkinci Resmi Tebliğ. (1921, 30 Mart). *İstikbal*, s.1
- İstikbal* (1918-1925). Trabzon: İstikbal Matbaası.
- İstiklal İçin Mücadele. (1920, 2 Haziran). *İstikbal*, s.1
- İstiklal Marşı. (1921, 18 Mart). *İstikbal*, s. 1.
- Kabaklı, A. (2003). *Mehmet Akif*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Karakoç, S. (2012). *Mehmed Akif*, İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Keskin, Ö. A. (2022). *İstikbal ve İstiklal: Millî Mücadele'de Trabzon ve Havalisinde Kamuoyu, Basın ve Mücadelenin Başarısı Açısından İstikbal Gazetesi*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Meclis-i Millî fevkaladenin küşadı. (1920, 27 Nisan). *İstikbal*, s. 1
- Meclis'in Küşadı. (1920, 24 Nisan). *İstikbal*, s. 1.

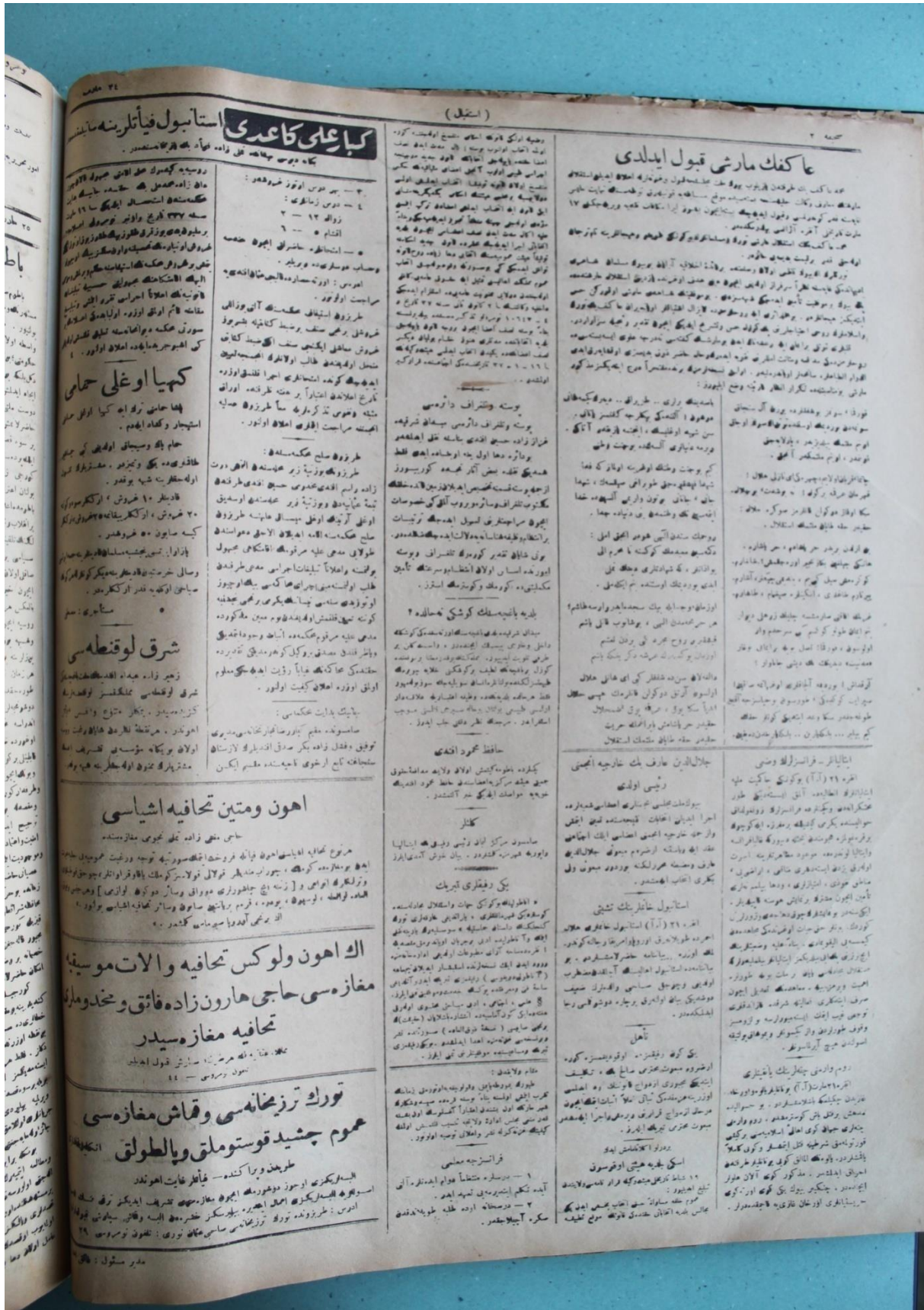
- Millî İstiklal Marşı Nasıl Yazıldı, Nasıl Kabul Edildi? (2008). Karakter Abidesi ve Bir Çılgık Olarak Mehmet Akif Özel Sayısı içinde. *Hece: Aylık Edebiyat Dergisi*, 12 (133), 538-541.
- Okay, M. O. (t.y.). *İstiklâl Marşı*. Erişim adresi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/istiklal-marsi>
- Özlu, H. (t.y.). *İstiklal Marşı'nın Yazılışı ve Kabulü*. Erişim adresi: <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/istiklal-marsinin-yazilisi-ve-kabulu/>
- Özsoy, O. (2007). *Saltanattan Cumhuriyete Kurtuluş Savaşı (1918-1923) Olaylar-Belgeler-Gerçekler*. İstanbul: Timaş.
- Shaw, S. J. ve Shaw, E. K. (2006). *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye-II*. M. Harmancı (Çev.), İstanbul: E Yayınları.
- Tebliğ-i Resmi. (1921, 30 Mart). *İstikbal*, s. 1.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi. Devre 1, Cilt 9, İçtima 2, 12. 03. 1921. Erişim Adresi: <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d01/c009/tbmm01009006.pdf>
- Yıldırım, E. (2014). *Akif'in Leylası: Bir Millet Nasıl Kurtulur*. M. A. Memmi (Ed.), İstanbul: Etkileşim Yayınları.
- Yetiş, K. (1992). *Mehmet Akif'in Sanat-Edebiyat ve Fikir Dünyasından Çizgiler*, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu AKM Yayınları.
- Yunan Vahşetleri. (1921, 18 Mart). *İstikbal*, s. 1.

Ekler

Ek 1: İstiklal Marşı, 18 Mart 1921



Ek 2: Akif'in Marşı Kabul Edildi, 24 Mart 1921



58

Kıbrıs Kaçeriyası

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

Kıbrıs Kaçeriyası

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

Kıbrıs Kaçeriyası

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

Kıbrıs Kaçeriyası

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

(İstiklal)

EAKİFİN MARŞI KABUL EDİLDİ

Ednaklık bir milletin hakları, bir milletin burjuvaziye karşı mücadelesi, bir milletin emperyalizme karşı mücadelesi, bir milletin sömürdüğü emperyalizmi tanıyan bir milletin mücadelesidir. Bizler, bu mücadeleyi kazanarak, ülkemizin özgürlüğünü ve bağımsızlığını sağlayacağız.

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

Ahron ve Mitenin Tıhافية اشياسی

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

اك اهرون ولوکس تıhافية والات موسیقیه

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

عموم چشید قوستوملوک ویا الطولوک

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

تورک تریخانمسی وقاش مغازهسی

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

عموم چشید قوستوملوک ویا الطولوک

bu günün itibariyle Kıbrıs Kaçeriyası'nın kabul edilmiş olduğunu belirtmekteyiz. Bu kararın alınması, ülkemizin kültürel ve sosyal hayatında önemli bir adım olarak görülmektedir. Bizler, bu kararın hayata geçirilmesini ve ülkemizin bu süreçten olumlu etkilerle faydalanmasını umuyoruz.

